

AIKAISIN ALOITETTU SUUNNITTELU

FINNISH

Aikaisin aloitettu suunnittelu tekee raha- ja lakiasioiden hoidosta huomattavasti helpompaa sekä dementiaa sairastavalle että hänen perheelleen ja hoitajilleen. Tämä tietolehtinen auttaa etukäteen suunnittelussa, ja löydät siitä apua tarjoavien ihmisten ja yhteisöjen yhteystiedot.

Dementia vaikuttaa ihmisiin eri tavoin. Joku saattaa jo aikaisessa vaiheessa menettää kyvyn hoitaa raha- asioita ja tehdä harkittuja taloudellisia päätöksiä, kun taas toisilla tämä kyky säilyy paljon pidempään.

Oli miten oli, jossakin vaiheessa dementiaa sairastavan potilaan kyvyt heikkenevät, ja hän on kykenemätön tekemään itseään koskevia taloudellisia ja laillisia päätöksiä.

Etukäteen suunnittelu

Etukäteen suunnittelu voi tehdä dementiaa kärsivän asioiden hoidosta huomattavasti helpompaa hänen perheelleen ja hoitajilleen. Se voi tarkoittaa myös sitä, että dementiaa sairastava voi itse osallistua suunnitteluun ja siten varmistaa, että hänen toiveensa toteutetaan hänen haluamallaan tavalla.

Mikäli mahdollista pyydä neuvoa asioiden hoidossa silloin, dementiaa sairastava kärsivä potilas voi vielä osallistua keskusteluun ja on laillisesti kykenevä allekirjoittamaan asiakirjoja.

Raha-asiat

Mikäli pariskunnalla on yhteinen pankkitili, dementiaa sairastavan puoliso voi käyttää sitä ilman muutoksia. Sen sijaan ongelmia voi ilmetä, jos dementiaa sairastava käyttää tätä tiliä holtittomasti, tai hänellä on tili vain omista nimissään. Ongelmien välttämiseksi dementiaa sairastava voi ollessaan vielä oikeustoimikelpoinen valtuuttaa jonkun toisen hoitamaan tiliään. On muistettava, että valtuutus ei ole lainvaltainen, mikäli henkilö ei ole enää oikeustoimikelpoinen. Jos henkilö ei suostu asioiden hoidon muuttamiseen, voi olla hyvä ottaa yhteyttä hänen pankinjohtajaansa mahdollisen ratkaisun löytämiseksi.

Etukäteen suunnittelu tarkoittaa :

- Yhteisen hallintaoikeuden hankkimista kaikkiin pankkitileihin.
- Tulevien taloudellisten asioiden suunnittelua talousneuvojan (financial advicer) kanssa.
- Järjestelyjä sen suhteen, miten ja milloin dementiaa sairastava voi käyttää omia varojaan.

Kuka voi auttaa?

- Pankinjohtaja
- Valtuutettu talousneuvoja (Accredited financial advisor)
- Asianajaja
- Alzheimer Australia

Jatkuva edunvalvontavaltakirja (Enduring Power of Attorney)

Useimmissa osavaltioissa ja territorioissa on mahdollista laatia jatkuva edunvalvontavaltakirja, mikäli valtakirjan allekirjoittaja on allekirjoitushetkellä vielä oikeustoimikelpoinen. Jatkuva edunvalvontavaltakirja on laillinen asiakirja, joka antaa sen valtuuttamalle henkilölle vallan hoitaa valtakirjan allekirjoittajan taloudellisia asioita, mikäli hän ei enää itse ole siihen kykenevä. Monilla ihmisillä on jatkuva edunvalvontavaltakirja, vaikka heillä ei olisikaan todettu mitään sairautta.

Käytössä on myös yksilöityjä tai avoimia valtakirjoja, mutta ne ovat voimassa vain niiden allekirjoittajan ollessa oikeustoimikelpoinen. Jatkuvan edunvalvontavaltakirjan voimassaolo jatkuu sen allekirjoittajan kuolemaan asti, ellei sitä kumota.

Jatkuva edunvalvontavaltakirja on sikäli hyödyllinen, että sen avulla dementiaa sairastava voi valita jonkun toimimaan puolestaan laillisissa ja raha-asioissa sen jälkeen, kun hän ei enää itse ole siihen kykenevä.

Etukäteen suunnittelu tarkoittaa:

- että dementiaa sairastavalla on mahdollisuus harkita jatkuvan edunvalvontavaltakirjan laatimista, mikäli hänellä ei sellaista ole, mahdollisimman pian taudin diagnosoinnin jälkeen, kun hän vielä on siihen kykenevä.
- että perheellä ja hoitajilla on myös omat jatkuvat edunvalvontavaltakirjat varmistamassa, että heidän asiansa tulevat hoidetuksi, mikäli he itse eivät siihen enää kykene.
- että jatkuvasta edunvalvontavaltakirjasta on kopio, ja sen säilytyspaikka on tiedossa.

Kuka voi auttaa?

- Asianajaja
- Lakiasianliitto, laki-instituutti tai oikeusaputoimisto (The Law Society or Institute, or Legal Aid)
- Yleinen edusvalvoja tai holhooja (The Public Advocate or Public Guardian)
- Alzheimer Australia

Testamentti

Testamentti sanelee, kuinka sen edesmenneen laatijan omaisuus tulee jakaa. Testamentti on lainvoimainen vain, jos sen laatija ymmärtää sen vaikutuksen. Mikäli dementiaa sairastava haluaa laatia testamentin tai muuttaa jo olemassa olevaa testamenttia, on erityisen tärkeää, että hän tekee sen siinä vaiheessa kun on vielä laillisesti kykenevä allekirjoittamaan asiakirjoja.

Etukäteen suunnittelu tarkoittaa:

- voimassa olevan testamentin laatimista.
- että testamentin toimeenpanija ja testamentin säilytyspaikka on tiedossa.

Kuka voi auttaa?

- Asianajaja
- Lakiasianliitto, laki-instituutti tai oikeusaputoimisto (The Law Society or Institute, or Legal Aid)
- Alzheimer's Australia

Lääketieteellistä hoitoa koskevat päätökset

Mikäli potilas ei ole kykenevä tekemään lääketieteellistä hoitoa koskevia päätöksiä, jonkun muun on tehtävä ne hänen puolestaan. Useimmissa osavaltioissa ja territorioissa potilas voi nimetä henkilön, johon hän luottaa, tekemään päätöksiä hänen puolestaan. Mikäli potilas ei ole etukäteen nimennyt ketään, eri osavaltioiden ja territorioiden lain mukaan erityinen lakituomioistuimien voi nimetä jonkun tekemään päätöksiä hänen puolestaan.

Lääketieteellistä hoitoa koskevien päätösten etukäteissuunnitteluun on kaksi keinoa:

- Jatkuva terveydenhuollon valtakirja (An enduring power of attorney covering health matters). Tämän avulla voidaan nimetä henkilö tekemään lääketieteellistä hoitoa koskevia päätöksiä valtakirjan allekirjoittajan puolesta.
- Hoitotestamentti (An advance directive), joka on kirjallinen asiakirja potilaan lääketieteellistä hoitoa koskevista toiveista. Eri osavaltioissa ja territorioissa näille asiakirjoille voi olla käytössä eri nimikkeitä, mutta niiden tarkoitus ja toiminta on suuressa määrin sama.

Etukäteen suunnittelu tarkoittaa:

- että dementiaa sairastavalla potilaalla on mahdollisuus allekirjoittaa jatkuva terveydenhuollon valtakirja tai hoitotestamentti.
- että asiakirjasta on kopio, ja sen säilytyspaikka on tiedossa.

Kuka voi auttaa?

- Asianajaja
- Lakiasianliitto, laki-instituutti tai oikeusaputoimisto (The Law Society or Institute, or Legal Aid)
- Yleinen edusvalvoja tai holhooja (The Public Advocate or Public Guardian)
- Alzheimer's Australia

Edunvalvonta ja asioiden hoito

Useimmissa osavaltioissa ja territorioissa on olemassa holhousasian tuomioistuimien (Guardianship Board or Tribunal), joka voi nimetä holhoojan tai edunvalvojan henkilölle, joka on kykenemätön tekemään itseään koskevia päätöksiä. Mikäli dementiaa sairastavan asioiden hoidossa on ongelmia, tai hänen etujensa valvonnassa ilmenee ristiriitaa, saattaa olla tarpeen harkita virallisen holhoojan tai edunvalvojan nimeämistä.

Alzheimer Australia voi auttaa ratkaisemaan, onko virallisen holhoojan tai edunvalvojan nimeäminen tarpeen, ja kuinka asiassa edetään.

LISÄTIETOA

Alzheimer Australia tarjoaa tukea, tietoa, koulutusta ja neuvontaa. Soita kansallisen dementia-avun puhelinpalveluun numerossa **1800 100 500**.

Lisätietoa ja muita tietolehtisiä löydät sivuiltamme osoitteessa fightdementia.org.au